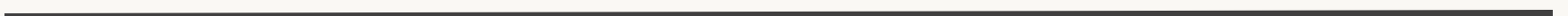
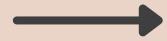

Hayal mi Gerçek mi? Çocuklarda Yalan Söyleme

TIRE 80. YIL CUMHURİYET ORTAOKULU
REHBERLİK SERVİSİ

Bir çocuğa "yalan söyleme"
demeyin, "doğruyu söyle" deyin.
Birincisinde suçlamış, ikincisinde
ise yol göstermiş olursunuz.

Victor Hugo.

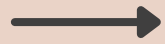

Çocuğum acaba
neden, hangi
durumlarda yalana
başvuruyor?

Yalan söylediğinde
ne gibi
durumlardan
kaçıyor olabilir ?

Yalan söylediğinde
çocuğuma **yararı** ne?
Gerçeği söylerse hangi
zararlardan kendini
korumak istiyor?

Çocuğumun yalana
başvurmasında
benim rolüm ne
olabilir?

01

Yalan söyleme, “başkalarını aldatmak amacıyla kasıtlı olarak uydurulmuş sözler ve davranışlardır”

Yalan söylemenin özelliği; başka bir kişiyi aldatmak amacıyla söylenmesi ve söylenilen şeyin gerçek duruma aykırılık göstermesidir. Çocuklar 5 yaşına kadar işlem öncesi dönemin özellikleri olan taklit ve ertelenmiş taklit davranışı, animizm, sembolik oyunlar oynama ve hayal gücü yüksek düşünceler gösterme gibi özelliklere sahip olduğundan dolayı bu dönemde gerçek ile hayali ayırt etmekte zorlanabilmektedir. Bu durum çocuklarının gelişiminin doğal bir parçası olarak görülmeli, yalan olarak düşünülmemelidir.

Çocukların ilk yalan söyleme davranışları ise bazı uzmanlara göre 6 bazı uzmanlara göre 7 yaş dolaylarında ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 2005)

02

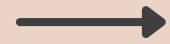
3 yaş öncesinde çocuklar düşüncelerinin kişisel olduğu bilincinde değildirler. Bundan dolayı hiçbir şekilde çocuk ve yalan ilişkisi kurulamaz.

3-4 yaşlarında olağanüstü bir hayal gücü, yeni bilgi ve beceriler kazanma ve bunları test etme isteği çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişiminde yer alır. Masal dünyasında yaşayan çocuk çok farklı hikâyeler anlatabilir, suçu başkalarına atabilir. Salçalı makarnasını haliya sıvayan çocuk, bunun odaya giren peri tarafından yapıldığını söyleyebilir. Gerçeklik duygusu henüz oluşmadığından, abartılı söylemler, hayallerle ilgili ifadelerin gerçek gibi anlatılması tamamen normaldir.

5 yaşından itibaren gerçek ile yalan arasındaki fark çocuk tarafından kavranmaya başlanır. Fakat anne babayı memnun etme isteği, onların sevgisini kaybetmeme arzusu çok yoğun olup, anne babanın üzüleceği ya da kızabileceği durumlarda gerçeği çarpıtma yoluna gidebilirler ki, bu da gayet doğaldır.

7 yaşından itibaren soyutlama yeteneği gelişir, 8-9 yaşlarında gerçek ile yalan arasındaki fark tam olarak kavranır, 10-11 yaşlarında ise doğru ile yanlış kendi bilişsel becerisi ile ayırır hale gelir.

Yalan söyleme 11 yaşın üzerinde devam ediyorsa uyum ve davranış bozukluğu olarak kabul edilebilir. Burada da öncelikle yalanın sadece anne babaya mı, genel olarak mı söylendiğine dikkat edilmelidir. Anne babanın çocuk yetiştirmedeki yanlışlıkları ve çocuğa verdikleri tepkiler burada ana unsur olabilir.

Yalan Türleri

- **Bir cezadan/zor durumdan kaçma** amacıyla kullanılan savunma yalanları,
- Bir ebeveyni başkalarına yalan söylerken görme sonucu taklit etme yoluyla ortaya çıkan taklit yalanları,
- **Ödül, prestij kazanma amacıyla** bir durumu olduğundan hayali ve abartılı şekilde ifade etme sonucu ortaya çıkan abartı yalanları,
- Olumlu davranışların anne-baba ve diğer yetişkinler tarafından ilgi görmediği durumlarda ilgi çekme amacıyla kullanılan **ilgi çekme yalanları**,
- Ebeveynleri veya bir başka kişiyi kızdırmak ve kasıtlı olarak kışkırtmak amacıyla kullanılan **intikamcı yalanlar**,
- Bir kişiyi üzmemek, kırmamak veya utandırmamak amacıyla kullanılan **beyaz yalan** olarak da bilinen sosyal yalanlar,
- Yalan söyleyen kişiye kesin bir avantaj sağlamamasına rağmen **sürekli olarak yalan söyleme** şeklinde ortaya çıkan kompülsif yalanlardır

04

Çocukların yalan söyleme sebeplerine bakacak olduğumuzda;

Çocukların bir olay/durum hakkında sorumluluktan kaçmak, kendini/yapmış olduğu bir şeyi olduğundan çok daha iyi göstermek, kardeşini suçlamak, bir başka akranını veya yetişkini suçlamak, kardeşinin veya bir başkasının hatasının üstünü örtmek, bir konuda diğer insanların desteğini kazanmak gibi amaçlarla yalan söyleyebildikleri görülmektedir.

Yalanın Psikolojik Nedenleri:

- Çocuğun sevgi ve ilgi ihtiyacının anne-baba tarafından yeterince karşılanamaması,
- Çevresindeki insanların kötü örnek olması,
- Çocuklar arasında kıyaslanma yapılması,
- Çocuğa gücünün üzerinde sorumluluk verilmesi,
- Çocuğun yaptığı hatalar sonucu sert cezalar verilmesi.

Çocukların çevresindeki kişilere güvenmemesi, onlardan **korkması, utanması** ve **model aldığı kişilerin yalan söylediklerine şahit olması** da çocuğun yalan söyleme davranışında olası sebepler arasında gösterilmektedir. Ayrıca çocukların sevgi, şefkat ve ilgi görmek için de yalan söyleyebildikleri düşünülmektedir.

06

Anne-Baba Olarak Bu Durumda Neler Yapabiliriz?

Eğer dürüstlüğü öğretmek istiyorsak, hoş gerçekler kadar hoş olmayan gerçekleri de duymaya hazır olmalıyız, Çocuğunuz doğru olmayan bir şey söylediğinde gerçekten başarmak istediğiniz şeyin ne olduğunu açıkça anlamanız gerekmektedir.

Doğru olmayan bir davranış ile çocuğun ana kimliğini asla karıştırmayın. "Sen çok yaramaz bir çocuksun!" demek yerine "Yaptığın şey hoş değildi" demek daha uygun bir ifadedir. **Çünkü bir çocuğu eleştirmek ile davranışını eleştirmek arasında ciddi bir fark vardır.**

Çocuğunuza neden yalan söylüyorsun gibi sorular sormayın.

Çocuğunuz yaptığının ne olduğunu bilmiyor. Çocuğunuza, buna yalan denir gibi tanımlamalarda bulunmayın. **Çocuklar bazen doğruyu söylemelerine izin verilmediği için farklı yanıtlar verebilirler.**

"Eğer 10 ya da daha az kelimeyle söyleyemiyorsanız, söylemeyin." Ebeveynler olarak, çocuklarımıza gereksiz derecede fazla açıklama yapma eğilimimiz var ve mesajımız sözlerin içinde kayboluyor.

Ebeveynler, çocukları **savunma yalanlarına itecek sorular** sormamalıdır. Cevabını bildiğiniz soruları sormayın. Örneğin ödevini yapmamışsa bitirip bitirmediğini sormayın
